

CELNIK (165) *sb m*

-e- (31), -é- (19); -e- *OpecŻyw*, *MurzNT* (11), *Mącz* (10); -e- : -é- *SarnStat* (9 : 19).

sg N celnik (48). ◇ *G* celnika (13). ◇ *D* celnikowi (1). ◇ *A* celnika (10). ◇ *I* celniki(e)m (4). ◇ *L* celniku (1). ◇ *V* celniku (1). ◇ *pl N* celnicy (48). ◇ *G* celników (13); -ów (5), -(o)w (8). ◇ *D* celnikóm (6); -óm *Mącz* (2), -om (1) *SarnStat*, -(o)m (3). ◇ *A* celniki (4). ◇ *I* celniki (13), celnikami (1); -i : -ami *WujNT* (4 : 1). ◇ *L* celnikach (1). ◇ *sg a. pl L skrót*: celni (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVII w.*

Poborca cel, w przekładach z łaciny *poborca wszelkich opłat na rzecz państwa*; *publicanus BartBydg*, *Mącz*, *Calep*, *Cn*; *manceps Mącz*, *Calep*, *Cn*; *portitor Mącz*, *Cn*; *telonearius BartBydg*; *teolonarius Mymer*¹, *telonarius Mącz* (165) : Gdy to Celnicy słyżeli/ Támo ná targ brzybieżeli [!] *BierEz* B3, B3 [3 r.]; Potym Filipa wezwál rzekąż/ Nafladuy mie/ a takież ij Matheuffa celnika. *OpecŻyw* 40; Thakyl czelnyczy wżylzyczy aby líya thak zachowały kyedy vyrzą then lýth *MetrKor* 38/321; *Mymer*¹ 13; *BartBydg* 126, 156; powyedzial yśch vrodzony pan Sthaniłlaw Dzyadułki pan czelnyk połnaynłki themu tho Cufłczce oyłłmdzieiffianth łlotich yełt wynyen *LibMal* 1543/70v; Napyerwey wzyall Zida ze wronek słoma czelnyka połthori mylye odewronek. *LibMal* 1553/176v, 1543/68v, 70, 70v, 1545/96v [3 r.], 1547/129; A kto nyesłucha kołcyoła/ nychayci będye zá pogániná y celniká. [bibl. *Matth* 18/17] *KromRozm I* B3 [przekład tego samego tekstu: *KromRozm III* F4, *Leop*, *WujJud* 40v, *WujNT*], O2; nierządnicie i celnicy vbiegają do krolełtwa niebiełkiego/ tego świata lud cnotliwy *MurzNT* 66, *Matth* 9/10, 11, s. 66 [2 r.], 111, 163 *marg* (11); *KromRozm III* F4, F4v; *KrowObr* 9, 49, 57; Iáko celnik ná mycie/ ták s celbratem siedzi. *RejWiz* 167v; A otho mąż imieniem Zácheufz: á then był przełożonym nád Celniki *Leop Luc* 19/2, *Matth* 18/17; *UstPraw* E [2 r.], Ev [6 r.], E2 [5 r.], E2v [2 r.], I4v, K2v [2 r.]; Dwoie ludzi złąpiło do kościoła áby fię modlili/ ieden Fárzyeufz á drugi celnik. *BibRadz Luc* 18/10, *Matth* 5/46, 47, 10/3, 21/31, 32, *Luc*. 18/11, 13; *Publicanus*, Któri połpolite cła/ pobory/ czinłze/ poráđniá y yne dochody zákupuye álbo naymuye/ Celnik/ Poborcá. *Mącz* 329b; *Magister scripturae*, Nawyłzły celnik. *Mącz* 374b, 206a, 288c, 313b, 388d, 442c (9); *RejPos* 255v, 325, 348, 350v; *WujJud* 40v; *BudNT Matth* 5/46, 47, 10/3, *Luc* 3/12, 7/34; *CzechRozm* 62v, 211v; *Manceps* – Czelnik, arendarz. *Calep* 633b, 872a; bo ná kaźdym cle więcey Celnicy pokrąđną/ niż ci co cło przeieźdzaią *GostGosp* 140, 140; Celniki Zydowie mieli zá beżecne [!]/ y zá iáwnogrzelzne *WujNT* 39; Zácheufz: ktory był Arcycelnikiem (*marg*) Książęciem, ábo przednieylym miedzy Celnikami, (–) *WujNT Luc* 19/2, *przedm* 38, 41, *Matth* 5/47, s. 20 *marg*, *Matth* 9/10 (34); Celnicy, Mytnicy, Zupnicy, y tym podobni, iáko łą Czopownicy: nie Zydowie, ále ludzie Krześciánłcy byđz máią. *SarnStat* 341; A iesłiby kto z Celników któremukolwiek z ludzi co wział piérwéy/ niżliby Komorę miął: rzeczy ták pobráné wrócić/ á winy wedle vłtawy Piotrkowłkiéy wydáné ten Mytnik ma záplácić. *SarnStat* 1241, 275, 277, 291 [2 r.], 293, 341 (31); Ták łowni łą Celnicy teraz y z łwoiemi Ogárami żyđkami, że nam łkrzynie náłze Rołtrząłaią *CiekPotr* 60.

celnik na czym (2): Tákże teź y inłzy Celnicy ná wodách y Stárołtowie łprawowác fię máią *UstPraw* Ev, Ev.

celnik nad czym (1): *Salitor* – Czelnik nadzolia [lege: *nad solą*]. *Calep* 939a.

Zestawienie: »celnik Małej i Wielkiej Polski« = *administrator cel i dochodów królewskich (1)*: Iákub Rokołowki Podfędek Poznánki Cęlnik Málęy y Wielkiéy Polfki *SarnStat* 1016.

[»ziemski celnik«: ziemscy celnicy nie bierzą z nich cła *LustrRaw* 102.]

Szereg: »celnik i poborca« (1): Ty Celniki y Poborce lud pośpolithy miał zá przekłęthe dla ich drapiełtwá. *BibRadz* II 4c *marginis*.

Przen: *Grzesznik, zły człowiek (4)* : A kto ich álbo kołcyoła nyeflucha/ każe go myć zá celniká/ to yełt przędzłńnego człowyeká *KromRozm* I O2; gdyż śiedziśz iáko celnik rádzác á śpráwuiąc vpadek bliźniego śwoiego *RejPos* 114v; *WujNT* Xxxxx4.

Szereg: »celnik a jawnogrzesznik« (1): Pátrzayże co tu śoby s tego zá pociechę vmnożyć maśz nędzny celniku á nędzny iáwnogrzeszniku świátá tego *RejPos* 325.

Synonimy: *arendarz, mytnik, poborca.*

Cf **ARCYCELNIK**

KW